

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN:

(6:te årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1910, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

N:r 2
Februari

Prenumerationspris:
1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt
och 30 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 10 öre.

För redaktionen:
RUTH GUSTAFSON
Hagagatan 18, IV, ö. g.
STOCKHOLM.

Annonsér å sista sidorna
pris 15 öre pr mm.
För expeditionen:
Ellis Lindley, Tunnelgatan 1 B, I
Stockholm.

1910

Kvinnan i framtiden.

Av *Aug. Bebel*.

Kvinnan i det nya samhället är, socialt och ekonomiskt, fullkomligt oberoende. Hon är icke mer underkastad något som helst herravälde eller förtryck, hon står gent emot mannen såsom en fri och likaberättigad individ, vilken är sitt eget ödes härskarinna. Hennes uppfostran är densamma som mannens, undantagandes de avvikelser, som skillnaden i kön samt hennes könsliga funktioner kräva; levande under naturliga levnadsvillkor, kan hon efter behov utveckla och bevisa sina fysiska och andliga krafter och anlag; hon väljer för sin verksamhet de områden, som motsvara hennes önskingar, böjelser och anlag, samt arbetar under samma villkor som mannen. Nyss praktisk arbetska i ett yrke, är hon en annan del av dagen uppfostrarinna, lärarinna, vårdarinna, för att under en tredje del av dagen utöva en konst eller vetenskap, samt under en fjärde förvalta någon syssla. Hon studerar, arbetar, deltagar i nöjen och förströelser med sina likar eller med männen, alldeles som det behagar henne och såsom tillfället erbjuder sig.

I kärleksvalet är hon liksom mannen fri och obehindrad. Hon friar själv eller låter mannen fria, och ingår förbundet utan några andra hänsyn än till sin böjelse. Detta förbund är ett enskilt fördrag utan någon ämbetsmans mellankomst, liksom äktenskapet var ända in i medeltiden. Socialismen skapar härvid intet nytt, utan återinför blott, fast på en högre kulturgrad och

under nya samhällliga former, vad som var allmänt gällande, innan privategen domen behärskade samhället.

Människan skall, under förutsättning att tillfredsställandet av hennes drifter icke tillfogar någon annan skada eller nackdel, bestämma över sig själv. Ingen

FRAMTIDSDRÖMMAR av Tony Tollet.

behöver avlägga räakenskap härför, och ingen annan har rätt att blanda sig häri. Liksom vad jag äter, vad jag dricker, hur jag sover och kläder mig är min ensak, likaså mitt förhållande till en person av det andra könet. Insiikt, bildning och fullständigt oberoende, allt egenskaper som i följd av uppfostran och förhållandena i det nya samhället äro naturenliga, skola hjälpa envar att icke begå handlingar, som lända

till hans egen skada. Med det faktum, att den dumma skyggheten samt den löjligen hemlighetsfullheten angående könsliga ting försvinna, skall förhållandet mellan könen gestalta sig vida naturligare än det är i våra dagar. Uppstå emellan två människor, som slutit förbund, ofördragsamhet, missnöje och avsky, så bjuder moralen att slita denna onaturliga och därför även osedliga förbindelse. Och då alla de förhållanden försvinna, som hittills dömt ett stort antal kvinnor att gå ogifta eller att sälja sin kropp, så kunna männen ej vidare göra något slags övervälde gällande. Å andra sidan har det fullkomligt förändrade samhällstillståndet undanröjt alla de många hinder och störande inflytelser, vilka i våra dagar inverka på det äktenskapliga livet och så ofta hindra det från att komma till sin utveckling eller helt och hållet undergräva det.

Dessa hinder, motsägelser och onaturligheter i kvinnans nuvarande ställning, stå mer och mer klara för allt större kretsar samt komma till uttryck såväl i sociala skrifter som i romanlitteraturen, ofta dock i vilseledande form. Att våra dagars äktenskap allt mindre motsvarar sitt ändamål, det förnekar numera ingen tänkande, och alltså behöver man icke förundra sig över, att till och med personer, som anse det fria kärleksvalet och en obehindrad upplösning av förhållandet alldeles naturlig, dock i övrigt icke äro böjda för att därur draga konsekvenserna för en förändring av vårt samhällstillstånd; de mena blott att försvara konsumängets frihet för de privilegierade klasserna. Mathilde Reichhardt-Stromberg säger t. ex. i en polemik mot skriftställarinnan Fanny Lewalds strävanden för kvinnoemancipationen följande:

»Om ni (F. L.) för kvinnan fordrar fullständig likställighet med mannen i det sociala och politiska livet, så måste nödvändigt George Sand hava rätt i sina emancipationssträvanden, som icke gå ut på någonting annat än att vinna, vad mannen redan sedan länge ägt obesträtt.

Ty man kan omöjligt uttänka något förnuftigt skäl, varför kvinnan endast med sitt huvud och ej även med sitt hjärta skall göras delaktig av denna likställighet, samt äga samma frihet som mannen att giva och taga. Tvärtom, skall kvinnan enligt sin natur vara berättigad och då även förpliktigad — ty vi vilja ej nedgräva vårt pund — att till det yttersta anstränga sin hjärna i tävlan med det andra könets själstitaner, så måste hon också hava rättighet att liksom dessa till jämviktens vidmakt hållande påskynda hjärtats blodomlopp, på vilket sätt hon än finner lämpligt. Ty vi läsa dock alla, utan den minsta sedliga harm, t. ex. om Goethe — för att genast välja den största som exempel — huru han gång på gång slösade sitt hjärtas eld och sin stora själs entusiasm på en annan kvinna än sin hustru. Den förståndiga finner detta blott naturligt, just för hans stora själ, som hade så svårt att bli tillfredsställd; och endast den inskränkta moralisten uppehåller sig klandrande härvid. Varför skulle vi alltså häna »stora själar» bland kvinnorna! . . . Låtom oss för en gång antaga, att hela kvinnokönet utan undantag bestode av sådana stora själar som George Sand och varje kvinna vore en Lucretia Floriani, vars alla barn vore kärlekens barn, men som även uppfostrade dessa barn såväl med äkta moderlig kärlek och ömhet som med insikt och förstånd. Vad skulle det då bli av världen? Det är ej tvivel underkastat, att världen därvid kunde äga bestånd och göra framsteg liksom i våra dagar, ja kunde måhända finna sig förträffligt därav.»

Men varför skulle blott »stora själar» kunna göra anspråk härpå? Om en Goethe och en George Sand (för att utvälja dessa två bland många, som handlat och handla likasom de) kunde, få följa sitt hjärtas böjelser, och utger man särskilt om Goethes kärleksaffärer halva bibliotek, som slukas av dess beundrare och beundrarinnor med ett slags andäktig hänryckning, varför då ogilla hos andra, vad som, då en Goethe eller en George Sand »gjort sig skyldig» därtill, blivit föremål för extatisk beundran.

Visserligen är det omöjligt att göra det fria kärleksvalet gällande i den borgerliga världen, men sätter man alla under samma sociala villkor, som de materiellt och andligt utvalda äga i våra dagar, så hava också alla möjlighet till samma friheter.

Vad Goethe och George Sand gjorde, det göra många tusen andra i dag, som icke kunna jämföras med Goethe eller George Sand, samt utan att på minsta sätt sjunka i anseende inom samhället. Man behöver endast hava en ensedd ställning, och allt går av sig självt.

Oaktat allt detta gälla en Goethe's eller en George Sands friheter från den storborgerliga moralens synpunkt som osedliga, ty de strida mot den av samhället stiftade morallagen och äro oförenliga med själva naturen av vårt samhällstillstånd. Tvångsäktenskapet är det storborgerliga samhällets moraläktenskap, den enda »moraliska» förbindelse mellan könen; varje annan förbindelse är omoralisk. Det storborgerliga äktenskapet är, såsom vi ovederläggligt bevisat, en följd av de storborgerliga egendomsförhållandena. Stående i närmaste samband med privategendomen och arvsrätten, ingås det i syfte att få »legitima» barn som arvingar. Och under samhällstillståndets tryck påtvingas detta äktenskap även dem, som ej äga något att lämna i arv, det blir samhällelig rätt, vars kränkande staten bestraffar, i det den skickar män och kvinnor, som begå äktenskapsbrott, för någon tid på fängelse.

Men i det socialistiska samhället finnes det intet att lämna i arv, så framman ej vill räkna husgerådet och lösören som arvedel; för den skull är även från denna synpunkt våra dagars äktenskap fallfärdigt. Härmed är också frågan om arvsrätten avgjord, socialismen behöver icke avskaffa den. Finnes ingen privategendom mer, så kan det heller icke finnas någon arvsrätt.

Kvinnan är sålunda fullkomligt fri, och de barn, hon äger, kunna ej beröva henne denna frihet; de kunna endast öka hennes glädje till livet. Sköterskor, uppfostrarinnor, väninnor och den uppväxande kvinnliga ungdomen bistå henne i de fall, då hon behöver hjälp.

Törhända skall det även i framtiden finnas män, som likt Humboldt säga: »Jag är ej skapad att vara familjefar. Dessutom anser jag det vara en synd att gifta sig, ett brott att avla barn.» Vad betyder det? Naturdriftens makt skall hos andra sörja för jämvikten. Humboldt's äktenskapsfientlighet oroar oss icke, ej heller Schopenhauers, Mainländers eller v. Hartmann's filosofiska pessimism, som förutspår mänsklighetens själf förintande i »idealstaten». Vi instämma med Fr. Ratzel, som med full rätt skriver: . . .

»Människan får ej längre betrakta sig som ett undantag från naturlagarne, utan måste äntligen börja uppsöka det lagliga i sina egna handlingar och tankar samt sträva att inrätta sitt liv i enlighet med naturlagarna. Hon skall komma därhän, att hon inrättar sammanlevnaden med sina likar, d. v. s. familjen och staten, icke efter förflutna århundradens lagar, utan efter en naturlig kunskaps förnuftiga principer. Politik, moral, rättsprinciper, vilka ännu hämtas ur alla möjliga källor, skola endast bildas i överensstämmelse med naturlagarna. Den människan värdiga tillvaro, om vilken det fantiserats i årtusenden, skall äntligen bli verklighet.»

Denna tid närmar sig med jättesteg. Det mänskliga samhället har under årtusenden genomgått alla utvecklingsstadier för att till sist komma dit, varifrån det har utgått: till kommunistisk egendom och till fullkomlig jämlikhet och broderskap, men icke blott mellan stamfränderna, utan mellan alla människor. Det är det stora framsteget, som det gjort. Vad det storborgerliga samhället förgäves eftersträvade, och varpå det strandar och måste varifrån föra frihet, jämlikhet och broderskap för alla människor, det skall socialismen förverkliga. Storborgaresamhället kunde blott uppställa teorien; men verkligheten motsade även här, liksom i så många andra fall, dess teorier. Socialismen skall förena teori och praktik.

Men i det mänskligheten återvänder till sin utvecklings utgångspunkt, så försiggår detta på ett oändligt mycket högre kulturstadium än det, varifrån mänskligheten utgått. Hade ursamhället egendoms gemenskap i gensen, i clanen, så var det blott i råaste form och på utvecklade stadium. Den utveckling, som sedan dess försiggått, har visserligen upplöst egendoms gemenskapen ända till några små obetydliga rester, ödelagt gensen och till sist sönderstyckat hela samhället, men utvecklingen har på samma gång i sina skilda stadier mäktigt stegrat samhällets produktivkrafter och behovens mångsidighet, av gensen och stammarna skapat nationerna och de stora staterna samt därmed frambragt ett tillstånd, som står i den mest skriande motsats till samhällets behov. Framtidens uppgift är att lösa denna motsägelse därigenom, att egendomens och arbetsmedlens återförvandling till gemensam egendom skall ske på bredaste basis.

Samhället tager tillbaka, vad det en gång ägt och själv skapat, men det möjliggör för alla, i överensstämmelse med de nyskapade livsvillkoren, en existens på allra högsta kulturstadium, d. v. s. det beviljar alla, vad som under mera primitiva förhållanden kunde vara enstaka individers eller enstaka klassers privilegium. Och nu erhåller också kvinnan den roll åter, som hon en gång i ursamhället innehade, men icke såsom härskarinnor, utan som likaberättigad.

Kvinnans fullständiga emancipation och hennes likställighet med mannen, är ett av vår kulturutvecklings mål, vars förverkligande ingen makt på jorden förmår hindra. Men denna frigörelse är blott möjlig på grund av en omgestaltning, som upphäver den ena människans valde över den andra, således även kapitalistens över arbetaren. Då först skall mänskligheten nå sin högsta utveckling. Den »gyllene tidsålder», varom människorna drömt sedan årtusenden, och varthän de längtat, skall äntligen stunda. *Klassväldet har för evigt förintats, men med det också mannens herravälde över kvinnan,*

(Kvinnan.)

Vaggvisa.

(För Morgonbris.)

*Kom ängel Sömn, och tag mitt barn,
det är trött. — Behöver vila.
Vagga det uti drömmars garn,
låt det mot ditt rike ila. —
Somna nu min lilla vän,
somna nu och vakna se'n, —
du behöver vila!*

*Milda Sömn, räck barnet din hand,
var dess stöd när det somnat in!
Följ det uti ditt vackra lanä,
lämna det se'n till moder sin! —
Somna nu min lilla vän,
somna nu och vakna se'n, —
du behöver vila!*

*Slumra medan du det kan få,
snart nog kommer andra dagar.
Kanske ville du sova då,
men man dig från bädden jagar
ut till kampen för ditt bröd.
Då är nog din moder död —
somna nu min lilla!*

*Fattar du din moders ord
somnar du straxt, min lilla.
Men du vet ej att denna jord
något orätt dig kan vilja. —
Somna nu min lilla vän,
somna nu och vakna se'n —
du behöver vila!*

*Slumra nu, bli stark och stor
att du kan kämpa som andra.
Ack lilla barn, nu hör din mor,
bland sorg och nöd skall du vandra.
Somna nu och vakna se'n
du fått kraft i varje lem —
att mot nöden strida...*

Hulda Henricson.

Barn och teckning.

(För Morgonbris.)

Av Emma Gustafson.

Vi ha bland våra uttrycksmedel tre sådana, som varje människa borde kunna behärska, det är tal, skrift och teckning. Att fritt kunna använda sig av dessa uttrycksmedel är numera nödvändigt för att såväl kunna ge ett fullständigt uttryck åt sig själv som ock för att kunna reda sig med alla det praktiska livets uppgifter. Den som äger ett rikt inre och icke behärskar något medel, varmed han kan giva av sig själv till andra, blir också djupt olycklig. Undervisning och uppfostran skall sträva efter att ge näring åt och rikta barnets personlighet, men samtidigt tillse att personligheten får medel i sin hand att giva sig själv ett så fullödigt uttryck som möjligt.

Då vi sluta vår skolgång, kunna vi inte säga om oss själva, att vi behärska

något av dessa tre uttrycksmedel, ej heller att vi ha någon säker grund lagd, varpå vi själva kunna bygga vidare. Inte kunna våra avgående folkskolebarn skriva en uppsats på egen hand, ej heller ha de någon vana att i tal uttrycka sina tankar, än mindre att med en rask teckning illustrera dem. I all synnerhet är teckningsförmågan utvecklad. Ej så att man ej vid examen har vackra och väl utförda teckningar att förevisa. Det har man nog oftast. Men det är inte det som det mest kommer an på. Viktigare är att lärjungen har en *säker hand* och en *uppövad blick*. Och viktigast av allt är, att han har *mod* och *lust* att i fortsättningen på egen hand teckna raskt och gärna.

Det fordras kanske ej så litet självövertinnelse hos läraren för att bestå i den med examensväsendet åtföljande frestelsen: att mera undervisa för examen än för livet. En lärare kan frambringa ett skenresultat, som bedrager såväl honom själv som censorer och elever. Därför händer så ofta, att en examen kan uppvisa en ståtlig rad skön-teckningar, men barnens anlag äro det oaktat ändå utvecklade, och med lusten och modet och seendet är det klemt beställt. Kan man åstadkomma ett glänsande resultat utan att förbise förmögenheternas utveckling så mycket bättre, men man bör alltid ha klart för sig att huvudvikten först ligger på utvecklandet av förmögenheterna och sist på den vackra examensuppvisningen.

Varför tecknandet är så viktigt är inte allenast för dess förmåga som uttrycksmedel utan lika mycket för dess egenkap som uppfostringsmedel. Det gör oss till seende och iakttagande människor. Övandet av våra yttre sinnen är ju av den största vikt, då ju all vår kunskap ytterst kommer genom våra sinnesintryck. Tecknandet uppövar framför allt öga och hand. Det uppfostrar skönhetsinnet, att vi kunna skilja på fult och skönt.

Då vi nu gå till strid mot all den oskönhet, smaklöshet och fabriksgrannlåt, som genom industrialismen spritt sig till våra hem och förstört all hemfrid och hemtrevnad, skall — tror jag — teckningsundervisningen i såväl skola som hem bli oss en präktig handräckning. Då vi nu gå till strid mot fattigdomen, som mer än allt annat förfular och förråar, skall skönhetsinnet uppfostran och skönhetslängans uppväckande hos vår klass bidraga till att ytterligare sporra oss i vår kamp för delaktighet i kulturens alla såväl andliga som materiella värden.

Vid såväl manlig som kvinnlig slöjd är förmågan att teckna oumbärlig. Man får en idé till en möbel men är oförmögen att få den precis som man vill, därför att man ej kan sätta den på papperet. Lika är förhållandet vid uppritande av ett monogram eller en bård. Mångfaldiga äro de idéer, som aldrig komma till utförande, därför att man ej förmår handha blyertspennan. Tecknandet är vidare ett utmärkt hjälpmedel för minnet vid studiet av andra ämnen

såsom naturkunnighet och geografi. Genom att rita de blad, blommor och djur man läser om och genom att själv rita sina kartor blir kunskapen först verkligt levande.

Våra teckningsmetoder uppfylla icke sitt ändamål. De medföra icke den lust för teckning, som gör att man vid varje karakteristiskt synintryck frågar sig: hur skulle jag teckna det här? De medföra icke förmågan att stanna så länge inför en skön natursyn, att man sedan bär den inom sig som sin egendom och kan när helst man önskar framkalla den för sin inre syn.

Jag är inte kompetent att framlägga någon ny metod, som bättre skall föra till målet. Den här uppsatsens avsikt är blott att i någon mån påminna om tecknandets nytta samt att påvisa ett par missförhållanden, som kanske till stor del äro orsak till teckningsundervisningens misslyckande. Dessa missförhållanden äro: 1) man tecknar för litet efter verkligheten, 2) man börjar undervisningen i teckning alldeles för sent.

Mångfaldiga gånger har i tal och skrift påvisats faran av att lämna verkligheten och rita för mycket efter planscher och förritningar. Icke dess mindre låter man barnen hela skoltiden alltmera sitta och kopiera *bilder* av föremål i stället för att låta dem rita av *föremålen själva*. Det vimlar av olika »teckningsmetoder» i bokhandeln med tryckta och färglagda förritningar i, och alla göra de stora anspråk på »pedagogisk» riktighet. Ofta äro dessa ritböcker mycket dyrare än böcker utan förritningar, och genom dessa onödiga kostnader uppstår ofta ovilja mot teckning från fattiga föräldrars sida. »Dyr och onödig lyx!» säga de, och däri ha de utan tvivel rätt, ty resultatet motsvarar icke kostnaderna. Tror man att all rättfärdighet är uppfylld genom att låta barnen rita genom en sådan kurs, bedrar man sig. Den enda reella nytta den medför är, att barnen få vana att hålla i pennan. Men barnen bli inte mera iakttagare av livet och verkligheten omkring sig genom denna slags teckning. Det bli de först genom att man går till föremålen själva, låter barnet betrakta föremålet, själv utfinna huvudlinjerna och uppdraga dem med en medelhård blyertspenna. Huvudlinjerna först och detaljlinjerna sedan. Sedan kommer färgläggandet. Kom ihåg färgerna! Det är färgen man uppfattar först på ett föremål. Först i andra hand komma former, linjer och proportion. Och ändå vill man så gärna glömma färgerna. Nej, giv barnen färger och färgglädje! Därmed blir tecknandet dubbelt roligt. Man kan ock, sedan föremålet är färdigritat, för att vinna snabbhet i uppfattning och säkerhet åt handen låta barnen raskt rita och måla samma föremål endast med *färgpennor* och söka få denna andra bild lika fulländad som den föregående. Naturligtvis får man inte heller glömma att genom samtal ge barnen all den kunskap om föremålet, som är nödvändigt att veta. På detta sätt lära barnen

sig att raskt uppfatta det säregna och karakteristiska hos varje föremål. Då först kan man säga att barnet ser. Lusten att karrikera, som så ofta finns hos barn, är just ett bevis på att barnet sett och bör ingalunda betraktas som »bara okynne» utan tvärtom uppmuntras.

Att ständigt avrita andra ritningar måste till sist bli enformigt och väcka leda i stället för lust. Vad är det för glädje i att rita föremål, som blivit sedda med andras ögon och icke med egna. Jo, möjligen vid avritning av framstående konstverk, men sådant hör till konstnärsutbildning och icke till utbildande av seende människor, som ju är tecknandets mål inom skolan. Medvetandet att med egna ögon ha upptäckt föremålets alla säregenheter och naturetroget återgivit dem i bilden är det som skänker barnet skaparglädjen — för att nu använda ett storslaget ord.

Men har då inte efterritning någon rätt att vara till? Jo. Men endast i andra hand. Som undantag, men inte som regel, vilket nu är fallet i synnerhet i landsbygdens skolor. Den bör förekomma som omväxling, som hjälp och ledning någon gång, samt som ersättning för föremål, som inte kunna anskaffas. Men annars bör och kan nog med någon ansträngning de flesta föremål anskaffas. Därför: teckna framför allt efter verkligheten och efter naturen!

(Forts.)

Litteratur.

Sexuell undervisning och uppfostran, av d:rr Julia Kinberg och Alma Sundkvist. Albert Bonniers förlag. (1: 50.)

Uppfostran till arbete, av d:r Edv. Lehmann. (2: 25.)

Vi unga präster, av Johannes Uddin. (2: 25.)

Öknens hemlighet, av Eric Hultman. (2: —). Samtliga utgivna å Hugo Gebers förlag.

Social Tidskrift, häfte 1, 1910, innehåller som vanligt goda och lärorika artiklar i sociala frågor. Denna tidskrift borde läsas av alla inom arbetarevälden som har tid och möjlighet därtill, då den även för oss klargör de borgerligas strävan att efter sin mening söka lösa den sociala frågan.

Kommerskollegii meddelanden för arbetsstatistik, häfte 1, 1910, innehåller bl. a. uppgifter om de allm. levnadsomkostnaderna i olika orter i riket, yrkesinspektionen i Sverige år 1908, livsmedelspriser i Sverige 1907—1909. Varje häfte 15 öre.

Till de fyra först nämnda böckerna återkommer Morgonbris i nästa n:r.

Prenumerera på MORGONBRIS!

Nästa gång rösta vi alla.

Till nästa års kommunala val skola alla arbetarhustrur ha sin rösträtt ordnad.

Genom att deklarerar nu i *februari* för inkomst under 1909, så får man egen debetsedel, betalar man skatten på den så får man sin röst.

Således får ingen arbetarhustru, som har egen inkomst så låg som till 10 kr. om året, glömma att taga den ringa rätt som givits åt de gifta kvinnorna, (de styrande herrarne omedvetet).

De borgerliga kvinnorna äro alldeles förskrämda över att »socialistkvinnorna nog deklarerar för inkomst varenda en», då åter en överklassfru inte har möjlighet till egen inkomst och debetsedel och därmed sin röst.

Låt oss visa att de ha rätt i detta. Att alla som möjligtvis kunna det, nu i febr. upptaxera sig för inkomst av t. ex. 10 kr. för att sedan direkt kunna arbeta med sin klass nästa gång det gäller.

Kvinnoklubbarna över hela landet böra snarast taga upp själva frågan till ingående behandling, och på alla sätt söka upplysa tvekan och försagda arbetarkvinnor om deras plikt att söka få sin valrätt klar till nästa val och även att hjälpa till med råd och upplysningar om formerna för deklarerung.

Glöm inte att självdeklarerar, alla arbetarhustrur.

Kan någonting göras?

I närvarande tid, då arbetarfrågan blivit aktuell, då så mycket talas och skrives för den förtryckta klassens upplysning, och kvinnan även ryckt fram i de första leden, ja, då kommer jag ovillkorligen att tänka på, hur gränslöst långt vi tjänstflickor stå efter andra kategorier av arbeterskor. Vi stå ju utanför all frihet, äro som om alla livets röster

* Morgonbris vill även ställa denna fråga öppen för en saklig diskussion, och vore det önskvärdt att den kunde giva goda uppslag och idéer, för att även få dessa våra klass-systerar förstående för arbetarrörelsen och de sociala frågorna.

Red.

ljödo för döva öron — och epitetet: »familjeslavinna» äger nog sin riktighet. Ett djupt allvar ligger under detta uttryck, som användes mest som ett skämt.

Varför är det ingen agitation ibland oss, eller någon som bryr sig om att hjälpa oss framåt? Själva äro vi, åtminstone en stor del av oss, oförmögna att ta initiativ till att bilda en förening. Delvis äro vi beroende av våra platser för utkomstens skull, och delvis i intellektuellt avseende. Först och främst äro vi i största behov av en personlig frigörelse. Betänk att man ej är ledig mer än om söndagskvällarna efter klockan 7. Och många, många äro knappast lediga varannan söndag, ja knappast en gång i månaden. Och där går man och kommer ingen vart. Man ser annonser om föreläsningar och föredrag i sociala och kulturella ämnen, men vad mer? Vad har man för nytta av dem? De äro ju alltid på vardagskvällarna — och vi sluta i regel kl. 10 och 11. Jag tror man då kan vara nöjd att gå till vila efter en så »väl» använd dag.

Och för övrigt, om man skulle be att få gå på en föreläsning eller föredrag, så vet jag vad svar man får: »Hvad tjänar det till? Det är väl ingenting för »henne», inte behöver »hon» höra på sådant». Dessutom är ju blotta tallet om Folkets Hus för våra borgerliga fruar en fasa.

Därför, om vi tjänstflickor en gång kunde få reglerad arbetstid, det vore sannerligen ett önskemål. Nu stå vi faktiskt under ett godtyckligt regemente med fordringar, som många gånger gå över det mänskliga, ett förhållande, som ibland blir outhärdligt, åtminstone för den, som lite fått upp ögonen för livet omkring sig.

Nu kan väl invändas: »Ja, ni måste naturligtvis själva göra något, inte kan väl insändarinnan begära att andra skola arbeta för eder, och ni blott njuta frukterna därav!»

Detta inser jag mycket väl, men jag har i början av min skrivelse angivit orsaken, varför jag ej tror oss själva kunna börja. Jag har nog själv ofta tänkt härpå, och talat med kamrater, men det är ej lönt, de äro ännu så oförstående, eller är det kanske jag som ej förstår rätta sättet? Jag vet ju för resten, att jag ej är vuxen någon uppgift.

Jag har närmast tänkt mig som ett önskemål, att någon borde intressera sig för tjänarinnefrågan, anordna upplysningsmöten om söndagskvällarna, dit intresserade kunde inbjudas avgiftsfritt. Jag har nog sett, huru flickor stått och utdelat lappar med inbjudan till möten i Folkets Hus åt fabriksflickorna, och har därvid tänkt på oss: »Inte bli vi inbjudna till möten».

Få tjänstflickor ha något begrepp om sitt eget människovärde, och själens rika möjligheter till utveckling, eller om allt det härliga kulturen har att bjuda den, som med vaken blick går ut i livet.

I decembernumret av »Morgonbris» heter det i en uppsats av »Verdandi» bland annat: »Trots vår så omskrutna

høga folkskolebildning, har den svenska genomsnittskvinnan av folket ännu ej tagit de första stegen på själsutvecklingens knaggliga stråt. Och nog är det så. Men nog blir man ännu bittrare i sinnet, när man ser och hör överklassen, hur den på allt sätt försöker kväva den spirande brådden, om sådan förefinnes hos »jungfrun». Ty hon skall vara blott och bart intresserad av herrskapets *mat, våning samt borstning och dylikt*, »vad därutöver är, det är av ondo» eller med andra ord »socialistgalenskaper». Och sådant anstår ej »bättre folks bättre tjänare.»

Mycket skulle nog vara att säga här om, men vill jag nu sluta med ett uppreparande av min fråga: Kan något göras för oss?

En »jungfru».

Kvinnan och socialismen.

Att kvinnan i sin helhet gent emot mannen är efter i den andliga utvecklingen är ett faktum. Hon må nu sitta på botten eller toppen av samhället. Samfundsförhållandena ha sedan årtusenden vållat detta. Begreppet kvinnans underlägsenhet har växt till dogmer, dogmerna ha växt in i benstommen, tycks det, ty än i dag är kvinnan en underordnad varelse.

Vi skulle nu tala om arbetarkvinnan. Vi proletärer se i socialismen världsbefriaren — och den är det.

Vi kämpa med glödande mod och entusiasmer emot våra fiender, kapitalisterna, mot orättvisor och förtryck.

Vi drömma om en mänsklighet, ekonomiskt och andligt fri, ett samhälle där alla äro människor, där ej den ena skall irra utstött, tårlös, drivas i döden, medan den andra vräker sig i den krassa egoismens guld.

Vi skola segra — men märk: kvinnan måste med under de röda fanorna om det skall bli verklighet. Hitintills har hon i det stora hela blivit förbisedd, medvetet eller omedvetet, det må vara. Nu har hon själv, glädjande nog, tagit initiativet till sitt deltagande i det sociala frigörelsearbetet, bildat föreningar, organisationer. Men de äro få.

Om vi tänka oss en dag då fabriksarbeterskorna och tjänarinnorna, gamla och unga, voro fast organiserade. Hur annorlunda skulle ej en storstrejk då te sig. Som ett fast, orubbligt berg stod då proletariatet, och då skulle man med rätta kunna tala om »hären av korslagda armar». Ty, om kvinnans arbetskraft till kapitalet betydde ringa (för övrigt ej så ringa om man vill minnas tjänarinne-servitörhären) så betydde mera den inre kraft och sammanhållning, som då skulle alstras inom våra led. Ve den man till en upplyst, tänkande kvinna, som dristade sig till strejkbryteri. Heligare, djupare är hennes hat, såväl som hennes kärlek. Hon skulle icke och är ej heller i de flesta fall den, som påverkar mannen i detta fall. Tusenden

bevis finnas från denna sista storstrejk hurusom kvinnorna stolta bådo sina män ej gå tillbaka förrän seger vunnits, trots barnens hungriga, oskyldiga blickar.

Allt är relativt, kan ses från så många sidor, men ett är säkert: då hela proletariatet, män som kvinnor, organiserade, eniga gå ut i strid, så måste de segra, ty om hela borgarklassen och som strejkbrytare (förlåt: »arbetsvillig») sprider sig över landet, så har det intet att betyda. De skulle segna på knä av alla de tusen, tusen brinnande, hatfulla blickarna, och... Nåja, det var intet nytt, vi ha tänkt så alla.

Men varför då icke bemöda oss om att låta utopien bli verklighet? Vi måste agitera, agitera, agitera.

Men ej endast genom föredrag då och då, tröttande möten och femöresbroschyrer, nej, i levande livet måste vi föda det nya. Vi kvinnor må vara för stolta att säga till mannen: »väck kvinnan, delgiv henne något av din stora visdom» o. s. v., men vad vi *fordra* är: att mannen icke trycker ned kvinnan, att han i henne ser kamraten, medkämpan.

Hur ofta händer icke att en vetgirig kvinna, då hon »lägger sig i» samtalet mellan män avspisas med orden: Vad begriper du av det där? Sköt ditt dul etc. Detta ofta av män, vilka stå ganska högt i intellektuellt hänseende. Kvinnan placeras vid spisen, diskbaljan, smutsen, trasorna, eländet, betraktas som en art för sig. Nåväl, hemmet och barnen de höra under nuvarande förhållanden kvinnan mera till än mannen. Men det är deras gemensamma plikt att fostra barnen till tänkande människor.

Hur skall då den okunniga kvinnan, hon, som för mannen blott blivit ett nödvändigt ting, kunna fostra ett kommande släkte?

Om varje ung man i sin käreста såg kamraten-vännen såväl som den jollrande älsklingen, om han då i ungdomsåren, innan hjärtana hunnit isas, stelna av livets hårdhet, förde tankarna från snack och strunt in på högre andliga intressen, hur lyckligt vore ej då det hem, där nu oförståelsen, de skilda intressena, ställer muren mellan de två. Nej, upp till kamp, kvinnor, och först och främst mot de män inom våra egna led, vilka dumdrygt peta ned oss!

Må vi på varje ledig stund insätta oss i samhällsförhållandena och arbetarfrågan. Det livet blir det mening och intresse i, ty det liv vi nu leva är meningslöst. Se på arbetarkvinnan i gemen! Du ser en barntyngd, nedpressad varelse, en slö blick, en vanställd kropp. Vid 30 år är tärnans runda barm ett minne blott. Dragen bli vassa, bittra. Du älskar skönheten och livet, du ryser vid synen. Men hon kan icke vara annorlunda, bekymren, de tusen små och stora, tära, fräta.

Att kvinnorna sladdra, förtala, påpekas ofta och är väl sant, men de måste väl, de också, ha någon tröst, något nöje i sin tillvaro. Men om vi nu vända vår blick, vårt intresse till socialismen, skall sladderskan försvinna för kvinnan.

Mitt i vår nöd, vårt elände, hur härligt att ändå bära på en stor, skön idé, att hoppas och veta det kommande släkten en gång skola fullborda det vi börjat. Hur härligt att kunna fostra den lilla till en man eller kvinna, få pränta in fria tankar, veta att så som vi kämpat innan vi fingo en fri syn på tingen skall aldrig den lilla behöva, emedan han redan i moderlivet insöp det nya: kärlek till sanning, hat mot orätten.

Ädla tankar förädla människan. Då småsint vrede brusar i ådrorna kommer den stora tanken: är det värdigt mig detta, må jag ej bekämpa ondskan. Tänkte vi så, skulle icke de tusen små tvisterna förstöra hemmen.

Socialismen skall lära oss tänka, varje hem måste bli en förening, en organisation. Det är viktigare detta än allt annat.

Gå vi ock på olika vägar, så minns, kamrater, vi ha samma mål: frihet ur nesligt slaveri. Då en gång svälten och tårarna försvunnit, skola de skilda åsikterna bli en skön själarnas kamp, ej alstra hetsigt personhat som så ofta nu. Och här gäller alla, kvinnor som män. Till kvinnorna har jag talat särskilt nu. Gabrielsson, vår skald, har sagt:

»och hjälpte en skrift av mitt eget blod och väckte den trälarna opp, jag skulle förlösa mitt hjärtas flod till brusande, hejldöst lopp.»

Det är de vackraste ord, som blivit skrivna. Men ord är ord, må vi handla vi vakna kvinnor, agitera bland fabriksarbeterskorna, tjänarinnorna.

Det är sant att ungdomen vill dansa och leka hellre än att sitta vid en bok eller ett föredrag. Ingen må klandra dem därför, men väcktes blott en gång tanken för allvaret, det högre i livet, skulle de snart finna att då de dansat en timme ville de läsa två, och till sist skulle de ledas åt dansen. En upplyst människa kan absolut ej finna nöje i att sitta uppradad efter väggarna i en dammig lokal, flåsa ett par minuter och så åter börja detta oharmoniska flängande. Det är icke skönt, icke sunt. Hur trevligt däremot i ett sällskap kamrater, där idéerna sammanfört. Där får dansen en annan betydelse.

Att icke dessa tusen oorganiserade kvinnor kunna fatta organisationens betydelse är oförklarligt. Dessa familjeslavinnor t. ex., vilkas arbetstid varar från 5 à 6 f. m. till 10—11 e. m. och ännu längre, vilken revolution fordrades ej inom deras bransch. Att springa efter en gnatig frus nycker dagarna långa är för vissa naturer svårare än att i tolv timmar stå i fabriken. entoniga surr. Hjärnan mals sönder å ömse håll. Avlöningen är lika usel. Efter ett sådant slavliv blir hon gift och får det i de flesta fall sämre. Hurudana bli barnen, framtidens mänsklighet?

Därför kvinnor! Vi måste upp till kamp inom organisationerna för att tillkämpa oss bättre levnadsvillkor. Då ekonomien ej längre river med rostiga

klor i hjärterötterna, skall harmonien inträda.

Där är de, som peka mot ett bättre samhälle men samtidigt ignorera kvinnan. Hon är ena hälften av den här, som går till storms för frihet och rätt. Då hon tillsammans med mannen tillägnat sig tänkandets, vetandets frukter och med glödande mod går med under röda fanor — ja, då kunna vi segerrikt bjuda kapitalet spetsen.

Och vi skola dit. Den lullande rodockan, konvenansslaven, skall försvinna för den stolta, fördomsfria kvinnan. Den dag vi begynna tänka. Ske alltså!

M—j.

Till kvinnoklubbarna.

Vi uppmana kvinnoklubbarna att snarast på sina möten taga upp frågan om det bästa sättet att agitera för »Morgonbris» och att få dess upplaga allt större. Då »Morgonbris» är klubbarnas tidning är det deras ovillkorliga plikt att på alla sätt stödja den och få den ut överallt. Det är icke nog med att varje klubb rekviderar så många ex. som gå åt till klubbens egna medlemmar, utan bör varje medlem sälja tidningen, så att alla kvinnor på platsen känna, läsa och äga »Morgonbris». Klubbarna böra tillsätta flera kommissionärer vid sidan av huvudkommissionären, vilkas uppgift då skall vara, att alla kvinnor genom »Morgonbris» följa den socialdemokratiska kvinnorörelsens arbete för vårt gemensamma mål.

Vi veta det väl, att ju större »Morgonbris» upplaga blir, ju starkare blir ekonomien, och får »Morgonbris» därigenom möjlighet till att genom goda bidrag på alla områden verkligen fylla sin stora uppgift.

Låt oss fördubbla upplagan så att vi snart ha den uppe i 20,000 ex.

Låt »Morgonbris» bli landets största kvinnotidning.

Det kunna vi om vi vilja det alla.

Med partihälsning:

Soc.-Dem. Kvinnokongressens v. utskott.

Frågor och svar.

Morgonbris ställer under denna rubrik det tillgängligt för kvinnoklubbarna att få svar på frågor, rörande klubbarnas arbetssätt och verksamhet, arbetarrörelsen och i övrigt frågor som kunna anses sammanhånga med klubbarnas verksamhet.

Frågorna böra sändas till red. och skola vi söka att besvara dem så korrekt vi kunna det.

Min dröm.

Så dystert var skogen, ty hösten höll sitt intåg med dagar så grå.

Likt tårar var regnet, som saltu föll, på skälvande blommor små.

Det gråter och klagar i skogens snår, en suck, så tung, genom lövvalven går.

Och, regndigra skyar i rymderna sam, allt var mörker, varthän jag såg! och iskalla dimmor kring trädens stam, som dystra sorgslöjor låg.

Jag mötte en fé, då på skogens stig, hon sjöng min egen saga för mig.

Hon sjöng om min egen barndoms vår, hur jag lekte i grönan dal.

Hur jag prydde med blommor små mitt här,

hur jag drömde i skogens sal.

Men sången, som klang över ödsliga mon, den gömde på djupet en brusten ton.

»Kryp ner i din grotta», så bjöd hon mig,

»dess mörker skall gömma din själ.

På soliga höjden finns ej plats för dig, bjud drömmen ett evigt farväl.

Mot solen, mot ljuset du sträcker din famn,

men aldrig du når dess skimrande hamn.

Du äger ej guld, och du äger ej namn, alltför arm och fattig du är.

Och lyckan beständigt dig svek, ty dess famn

ej bjudes en arm proletär.

Din människokärlek, det enda du har, den ville du giva, för ringa den var.

Kryp ner i din grotta, vi blickar du så med längtan dit upp emot skyn.

Den hägring du såg, när din himmel var blå,

förvillade endast din syn.»

Farväl då min dröm, hur ljuft var ditt sköt,

dock du flög för högt, föll och vingarna bröt.

Men kom en gång åter, när döden är när,

och vagga min själ i ro,

jag vill drömma mig hän till det eviga, där

ej svikna förhoppningar bo.

Min farkost är bräcklig, och skyhöga gå de skummande vågor, mot relingen slå.

Mona.

Sömmerskestrejken i Newyork.

Den 28 och 29 november nedlade 40,000 — av 43,000 — kappsömmerskor i Newyork arbetet. Strejken kom överraskande som en blix från klar himmel, ty dessa sömmerskor, som härstamma från alla jordens land, äro en föraktad massa, utsugna, nedtrampade, oupplysta. Men solidaritetskänslan band dem samman.

Strejken bröt först ut i en av de små, överfulla verkstäder, som finnas i massor i Newyorks östra del. Det var en gnista, som slog ned i en krutdurk; redan dagen därpå utbredde sig nämligen strejken över hela den världsstaden, och ett möte i »Cooper Union», som var besökt av 8,000 kvinnor av alla nationaliteter, dock mest ryska judinnor, blev outplånligt inristat i deltagarnas sinnen genom dess flammande entusiasm.

En 19-årig rysk judinna, Klara Lemrich, talade, så att den väldiga lokalen genljöd av snyftningar och utbrott av entusiasm. Hon, som i går var okänd, blev med ens Newyorks mest omtalade kvinna, strejkens eldande Jeanne d'Arc.

Då strejken började, voro blott 1,000 sömmerskor organiserade, men efter 5 dagar hade anmält sig 19,000 till inträde i fackföreningen.

Utsugarna voro som förstenade. En mängd av dem underskrevo småningom den nya priskuranten, så att 14,000 sömmerskor som segrare åter ryckte in i verkstäderna. Men de flesta kappfabrikanterna svarade, att de ville »kämpa till sista blodsdroppen», de ville vara »herrar i sitt eget hus» och så vidare.

Solidariteten hade blivit de strejkandes gemensamma religion. Tusentals nekade motta understöd av organisationen, fastän de voro eländigt ställda. Dessa fattiga kvinnor delade till och med sina sista brödkanter med andra nödlidande kvinnor, av vilkas språk de ej förstodo en stavelse.

Polisen i Newyork har varit oerhört brutal och rå mot arbeterskorna; miss-handlat och fängslat strejkvakterna, trots lagen icke förbjuder strejkande att sätta till vakter.

Men när polisen gick fram som brutalast mot de strejkande och arresterade icke mindre än 2,500 strejkvakter, kastade sig många av kapitalistklassens kvinnor lidelsefullt i striden för sina fattiga systrar. Fru Belmont, gift med en mångmiljonär, har hyrt en stor lokal för de strejkandes räkning. Tack vare miljonärdamernas understöd kunde också de strejkande hålla ut betydligt längre, än utsugarna väntat. Fröken Annie Morgan, dotter till guldkungen, blev en verksam förkämpe för strejken, och skänkte stora summor till understöd åt de strejkande. Fröken Taft, presidentens dotter, besökte en dag ett strejkmöte, och gick därifrån uppfylld av harm över utsugningen av de fattiga kvinnorna.

De strejkandes enighet bröt till slut kapitalisternas motstånd. Dessa blevo

oroliga, emedan det stora säsongarbetet stod för dörren, och en del av dem föredrog att göra upp med fackföreningen.

Över 30,000 kappsömmerskor arbeta nu på de av fackföreningen uppställda villkoren. Ännu äro dock 6,000 strejkande tvungna att fortsätta kampen, emedan åtskilliga stora firmor genom strejkbryterskor satts i stånd att hålla driften i gång. I stort sett har alltså striden slutat med seger för arbeterskorna.—och det under de tänkbarast ogynnsamma förhållanden.

I Philadelphia ha kappsömmerskorna också nedlagt arbetet. Oenighet råder här bland arbetsgivarna, varför ett framgångsrikt slut på strejken är sannolikt.

Den dag, då vårt lands utplundrade arbeterskor lidit nog av förtryck och svält, och känna organisationens styrka eller slå ett slag för sin rätt att leva som människor, skall bli intressant att se överklassens damer. Med den erfarenhet man har av deras uppfattning om det sociala eländet, kan ingen vänta att finna några varmhjärtade, nobla överklasskvinnor i kampen för arbeterskors rätt. Det finnes nog ingen.

ARBETARHUSTRURI

Deklarera för inkomst, nu i februari. Ni få då egen debetsedel och därmed rösträtt till nästa kommunala val.

Notiser.

Till yrkesinspektris i Norge har valts fru Betty Kjeldsberg och till hennes assistent vår partivän, fru Marie Aslakerud.

"Kvinden", de norska arbetarekvinnornas tidning, har utsänt sitt andra nummer för i år, som innehåller bl. a. en intervju med assistenten i den kvinnliga fabriksinspektionen fru Aslakerud samt flera utmärkta agitationer och upplysningsartiklar.

Det norska arbetarpartiets kvinnoförbund har sitt årsmöte den 27 febr. i Kristiania. Förbundet bildades den 29 dec. 1901 och hade i flera år avdelningar endast i Kristiania, för att nu på senare åren fått 18 föreningar ute i landet anslutna till förbundet. Det är många viktiga frågor som skola behandlas å årsmötet: om agitationen, de kommunala valen i Norge, »Kvinden» och flera sociala frågor.

Vår hälsning och ett lycka till för ett gott resultat av arbetet.

Alla organiserade arbetare borde låta det vara angeläget, att deras hustrur eller kvinnliga anhöriga och kamrater ägde och läste arbetarkvinnornas tidning MORGONBRIS.

"Det finns inte mer några gamla kvinnor".

Detta artiga uttalande fälldes härom dagen av den bekante franske författaren Marcel Prévost i ett föredrag om »Vår tids kvinna», som han höll i Paris för ett auditorium av eleganta damer. Den moderna kvinnan, påstod han, skiljer sig betydligt från 1870-talets kvinna av motsvarande ålder, och Balzacs »femme à trente ans» motsvaras snarast av en sextioåring nu för tiden.

Prévost förklarade detta glädjande faktum med en mängd omständigheter, framför allt den moderna kvinnans strävan att bibehålla sig mager. Åtskilliga för kvinnan hämmande traditioner hava bortfallit. Vetenskapens framsteg, särskilt hygienens, hava kommit kvinnorna till godo. Den moderna kvinnan är betydligt måttligare i mat och dryck än forna tiders kvinnor. Hon driver åtskillig för kroppen stärkande sport. Sporten gör det också omöjligt för henne att antaga en del för henne smaklösa, modegalenskaper, såsom krinoliner och turnyrer.

Men förklarade Marcel Prévost, den moderna kvinnan går ibland för långt i sin strävan att bibehålla kroppen slank och smärt. Han hade noga studerat annonser, som rekommenderade medel i denna riktning, och han hade därigenom kommit underfund med, att det användes åtskilliga medel som voro skadliga, så t. ex. farlig medicin och svält- och törskurer.

Många unga damer, som icke på annat sätt kunna hålla sig smärta, snöra in sin motsträviga kropp i en korsett som nästan verkar som ett tortyrinstrument och som låter dem framleva sitt liv i ett halvt kvävningstillstånd. Korsetten, denna så mycket omdebatterade och bekämpade toalettartikel, har nyligen gjorts till föremål för en motion i franska deputeradekammaren av en läkare, doktor Mârechal, som föreslår, att kvinnorna skola förbjudas bära korsett, och att brott mot detta förbud skulle beläggas med tre månaders fängelse.

Marcel Prévost uppträdde även mot den överdrivna behagsjukan hos den moderna kvinnan. Såsom medlem av det kön, som är egentliga föremålet för kvinnans strävan att behaga—ansåg han behagsjukan i viss mån berättigad och lofvärd, men han anföll den osunda formen, önskan att övertrumfa alla andra. Kvinnan må gärna försöka att efter sina medel kläda sig elegant; men därför behöver hon icke ävlas att vara elegantare än alla sina väninnor, att offra allt, t. o. m. sin husliga lycka för att överstråla sina rivaler.

Det var, som man ser, en botpredikan som Prévost höll för sitt eleganta auditorium, och han slutade med att teckna framtidens kvinna, vilken icke skulle tillgripa några konstlade hjälpmedel, utan blott tack vare naturen, ett förståndigt levnadssätt och ett förnuftigt utvecklande, av kroppsliga och andliga krafter likna den ideala kvinnotyp hon drömt om.

I: 20 kostar det att få Morgonbris hela året genom posten.

AUGUST BEBEL

AUGUST BEBEL, den store politikern och en av socialismens största andar, fyller den 22 febr. 70 år. Själv utgången ur *arbetarklassen*, har han för Tysklands arbetarrörelse varit den första i kampen mot orätt och förtryck, mot junkerväldet såväl utom som inom parlamentet.

Som skriftställare har Bebel, förutom böcker och artiklar om socialismen, i dagspolitiska frågor o. s. v., även givit oss kvinnor sin bok »Kvinnan», som icke endast är lärrik och gedigen som få böcker, utan också ger vittne om en stor mans nobla sinne och varma hjärta när det gäller att tala till och kämpa för kvinnans klasssystemens rätt och plikt till kamp för frigörelse.

Därför kan också i hyllningarna till 70-åringen från hela världens arbetarmassor, även gå ett *hjärtligt tack* från de svenska arbetarkvinnorna.

Diskussionsämnen för kvinnoklubbarna.

Då det från många, isynnerhet nybildade, kvinnoklubbar framförts att de icke ha tillräckligt med materiel för sina diskussioner, kommer Morgonbris i detta och några följande nr att införa några förslag till diskussionsämnen.

Vi ha då ansett det vara en god början med partiets kommunalprogram, (nu till och under de kommunala valen) för att sedan fortsätta med det politiska programmet, och så till sist kvinnofrågor och samhällsfrågor i övrigt.

Om klubbarna behandla programmets, en eller ett par punkter på varje möte, så kan det dock räcka till arbete en god tid framåt. Morgonbris skall söka komplettera dessa diskussionsämnen med instruktiva och belysande artiklar i de olika frågorna.

Socialdemokratiska arbetarepartiets kommunalprogram.

(Antaget preliminärt å partikongressen 1908.)

I.

En genomgripande revision av kommunalförfattningarna, varvid främst följande krav måste genomdrivas:

allmän, lika och direkt rösträtt vid kommunala val för varje myndig, inom kommunen bosatt man och kvinna;

valdagen en söndag eller allmän fridag;

införande av arvoden för viktigare kommunala förtroendeuppdrag;

ökad kommunal självstyrelse och självständighet;

koncentrerande hos den beslutande centralmyndigheten av all befogenhet i principfrågor och ett skarpt särskiljande av sådana från frågor om verkställighet och förvaltning;

stark, löpande kontroll över underordnade styrelser, nämnder och tjänstemäns verksamhet;

avskaffande av den kommunala sekretessen.

II.

Kommunala objektskatter, särskilt en rationell jordvärdeskatt. Därjämte progressiv per sonlig beskattning och betydlig höjning av det bevillningsfria avdraget.

III.

Städer, köpingar och andra tät bebyggda samhällen bedriva en sund jordpolitik genom ansenliga maktförvärv i sina omgivningar och tomtförvärv inom det planlagda området.

Modernisering av inkorporerings- och expropriationslagstiftningen, införande av förköps- och återköpsrätt.

Tomträtten fastslås som enda form för kommunernas jordupplåtelse inom planlagt område. — I de fall där jord upplättes utom stadsplan, sker detta mot arrende.

Staten och kommunerna ingripa till tomt-rättens stöd genom en ordnad tomtträttskredit, bl. a. böra kommunala tomtträttskassor upprättas.

IV.

I städer och tät bebyggda samhällen inrättas inspektion över såväl bostäder under byggande som färdiga sådana, bostadestatistik och bostadsförmedling. Kommunerna bygga själva bostäder åt sina egna funktionärer av alla slag, men tillgodose även den i ekonomiskt hänseende svagare befolkningens i övrigt behov av sunda bostäder. Hyrorna fixeras utan vinstberäkning, men så att de täcka alla nödiga omkostnader. Hyresgästerna deltaga i förvaltningen av sådana bostadshus. Kooperativa bostadsföreningar, som verka på med tomtträtt upplåtna områden, uppmuntras.

V.

Alla kommunikationsmedel av lokal natur kommunaliseras och förvaltas i syfte att tjäna samhällets utveckling och de bredare befolkningslagrens behov. Låga tariffer, särskilt för arbetarnas resor till och från arbetet.

VI.

Kommunerna övertaga eller igångsätta alla hygieniskt nödvändiga företag och andra sådana av allmän nytta eller som tjäna socialmoraliska syften.

VII.

Livsmedelstillförsel ordnas rationellt och ställes under effektiv kontroll. Kommunala slakthus, salu- och fiskhallar upprättas. Kooperativa företag inom livsmedelsbranschen, som lämna oförfälskade varor och motverka prisstegringar, uppmuntras, där ej kommunal verksamhet lämpligen kan ordnas.

VIII.

Kommunernas egna arbeten utföras av kommunerna själva. Entreprenadssystemet avskaffas. Arbetslöshetsutgå efter med fackföreningarna överenskomna prislistor.

Genom införande av åttatimmarsdag, ålderspensionering och andra förmåner för sina arbetare, skola kommunerna framträda som mönsterarbetsgivare.

IX.

Arbetsförmedlingsanstalter upprättas, samarbeta systematiskt över hela landet och åtnjuta därför behövt statsunderstöd. Kostnadsfria resor för arbetssökande, som anvisas arbete genom arbetsförmedlingen.

X.

Vid inträdande arbetslöshet må kommunerna skyndsamt iordningsställa sådana ofentliga arbeten, som för kommunernas räkning behöva utföras, och med bibehållande av gällande arbetslöshetslöner samt företrädesrätt för inom resp. kommuner boende och mantalsskrivna arbetare.

De, som icke kunna på detta sätt beredas arbetsinkomst och vilka äro i behov av hjälp, understödjas av kommunen på ett effektivt sätt. Arbetslöshetsunderstöd får ej äga karaktär av fattighjälp och bör till följd därav utdelas av annan myndighet än fattigvårdsstyrelse.

XI.

Upprättande av opartiskt förvaltade kommunalbibliotek med läse, skriv- och samlingslokaler samt i städer och större arbetarecentra av populärvetenskapliga föreläsningar och fortsättningskolor.

XII.

Kommunala apotek upprättas, sjukvården för obemedlade ordnas på ett mera tillfredsställande sätt, kommunalt understöd till sjukvårdsverksamheten, fria folkbad anordnas inom varje kommun samt härbärgen jämte värmestugor för husvilla samt väntrum vid hamnar och för stationerade kommunikationsarbetare där så behöves.

XIII.

Fri bespising av folkskolebarn efter anmälan från föräldrarna. Fri skolmateriel. Skolläkareinstitutionens utveckling, fri medicin och kommunala polikliniker. Skolovskolonier för sjuka och svaga barn. Anordningar för idrott, lek och kroppsövningar. Humana åtgärder till förekommande av dagdriveri och förbrytelser bland minderåriga.

XIV.

Fattigvården bör ordnas human och i möjligaste mån verka förebyggande. Särskilt bör man taga sikte på bevarandet av det upp växande släktets hälsa. Vid understöds utdelande får icke låda någonting av förödmjukelse eller förlust av medborgerliga rättigheter. Fattigvården bör ställas under statlig inspektion, kostnaderna utjämnas och hemorterätsbestämmelserna grundligt reformeras.

Till arbetareklassens kvinnor och de socialdemokratiska kvinnoklubbarna.

Kamrater!

De snart stundande kommunala valen komma helt säkert att få sitt särskilda intresse därunder, att kvinnorna mer än någonsin förr bereda sig att i massor rycka till deltagande i de samma. Det är ju första gången kvinnliga kandidater uppsättas, då vi nu, enligt den Lindmanska författningsrevisionen blivit valbara även till alla kommunala institutioner, utom till landstingen.

Att detta gör kvinnorna mer intresserade och vakna för de kommunala frågorna, och nu närmast valen, är naturligt och självklart, och de borgerliga arbetarna redan energiskt för att få sina klassstrar med i arbetet för valen, och få borgerliga kvinnor uppställda som kandidater och valda av respektive partier på många platser i landet.

Skall då någon arbetarkvinna saknas i denna valkamp? *Nej, ingen! Alla* måste vi ut i arbetet.

Icke endast de arbetarkvinnor som ha valrätt och valbarhet, som ha egen debetsedel och äro införda i röstlängderna, de som därför måste med och göra sin plikt, giva sin eller sina röster åt *sitt* partis kandidater, utan även alla hustrur som ännu få vänta ett år för att få sin rätt ordnad, skola dock med *nu och arbete. Agitera och åter agitera!*

Våra kvinnoklubbar böra taga upp valarbetet bland kvinnorna, söka samarbete med arbetarkommunerna, välja kommittéer av sina medlemmar, vilka skola föra husagitation för partiets kandidater, dela ut upprop och valsedlar, förmå tveksamma arbetarkvinnor att besöka valmötena, ställa interpellationer i de frågor som beröra kvinnorna och hemmen, i alla frågor som kan berättiga till vårt intresse och vår erfarenhet.

Vi ha särskilt bostadsfrågan, den dock begränsad till städerna, så skolfrågan, nykterhetsfrågan, och först och sist fattigvårdsfrågan jämte med den sammanhängande spörsmål. Det finnes inga i vårt land som så gränslöst lider under fattig-

vårdens *godtycke och förödmjukande brutalitet* som *arbetarkvinnorna* när de äro *ensamma mödrar*, antingen de äro änkor eller ansvarslöst övergivna.

Endast detta lyte på det nuvarande samhället, bör kalla upp varje arbetarkvinna att deltaga i arbetet för att få frågan löst efter rättvisa, mänskliga och moderna principer.

Vi måste således visa, att vi äro vakna för alla samhällsfrågor, att vi äro medvetna om att vi tillhöra vår egen klass, och därmed arbetarepartiet i dess politiska verksamhet.

Man kan också vänta, att arbetarkommunerna i landet skola göra stora ansträngningar att få våra kvinnor att både utöva sin valrätt; att bli kandidater där det finnes utsikter att få kvinnor valda, och att få alla arbetarkvinnor att intensivt arbeta för valen. Våra manliga kamrater skola också tacksamt mottaga kvinnornas hjälp, *där den erbjudes.*

Vad det gäller att sätta upp kvinnliga kandidater till valen, mana vi arbetarkvinnorna att, där en kandidatur erbjudes, icke utan verkliga och vägande skäl avböja densamma.

Någon måste ju börja arbetet. De första av våra kvinnor i stadsfullmäktige och kommunalstämmor, skall det bli vår stolthet och glädje att visa på, att de för arbetarklassen och främst kvinnornas skull, åtago sig ett ansvarsfullt förtroendeuppdrag och att de just därför samvetsgrant skola söka fylla sin uppgift i arbetet för sunda och lyckliga livsvillkor för alla i samhället.

Arbetarkvinnor! Kamrater! Ingen av oss får saknas i det valarbete som nu börjat i landet. *Agitera* och åter *agitera* så energiskt och outtröttligt som endast arbetarklassen kan det, när det gäller att vinna något för vår sak.

Stockholm i febr. 1910.

Med kamrathälsning:

Socialdemokratiska kvinnokongressens verkställande utskott.

Barnamörderskan.

Hon satt och stirrade på sitt döda barn. Som en liten vit och stel docka såg det ut mer än som en människa — alldeles vit, utom de där blåaktiga märkena på halsen. De där märkena, som hennes egna händer nys hade gjort. Hon såg ner på sina händer. Hu — de voro blodiga — av hennes barns blod — nej, nej — vad tänkte hon — hennes eget var det visst — eller var det ändå barnets? Ja, vilket som — blod var det. Och en mörderska, det var hon.

Så fort den grå skymningsdagnen hunnit övergå i klart dagsljus, skulle det komma någon från byn hit ut till den gamla ladan och finna henne. Och sedan skulle det inte töva länge till förrän länsman kom — med handbojorna. Till fängelset skulle hon, till den gråa stenmassan med de små gluggarna, som hon en gång sett i staden och känt rysningar inför. Där skulle hon sitta dagar och nätter i en liten trång cell — eller skulle de vara så barmhärtiga, att de dödade henne i stället?

Nej, det gjorde de inte, barnamörderskor dödar man inte, det visste hon ju. Till cellen skulle hon, i långa, långa år skulle hon kanske komma att trampa samma snäva ring på golvets stenplattor — alldeles så som hon sett de stackars fångna djuren på menageriet göra. Eller skulle hon kanhända slå sin panna blodig mot stenväggen, eller bita sönder tänderna mot fönstergallret — av längtan efter honom som hon aldrig mer skulle se. Efter honom, som givit henne barnet och sedan skickat i väg henne, efter honom, som gjort henne till en förtvivlad och mörderska — efter honom, som hon älskade — — älskade — — —

»Min älskade, älskade», mumlade hon sakta. Hon böjde sig ned över barnet — hans och hennes. Var hon lik sin far manne? Eller bara henne? Sakta, trevande för hennes hand över barnets ansikte. Det var så mörkt härinne, att hon inte kunde se, och så voro hennes ögon så besynnerligt skumma.

Så kallt det lilla ansiktet var! Hon gjorde en kraftansträngning och drog henne till sig och svepte in henne i kjolen. Hon kunde inte lida att se henne ligga så där naken i kölden.

Vad den lilla iskalla kroppen var mjuk — som sammet! Och så vackra de små händerna — hon kunde ej motstå — hon måste kyssa dem. Hennes eget barn — kött av hennes kött och än mer — av hans, som hon älskade! Tänk om de här händerna inte varit kalla, utan lena och varma, om ögonen varit öppna och kunnat se in i hennes, och de runda små armarna mjuka och böjliga, så att hon kunnat linda dem om sin hals! Hur varmt och gott det skulle ha känts — rakt som en liten dunmjuk fågelunge att lägga till bröstet! — — —

Vad — ångrade hon vad hon gjort?

Nej. Hon fick ett hårt, beslutsamt drag omkring munnen. Nej. I veckor och månader redan hon ju varit på det klara med vad hon ville göra. Kanske ändå, att hon inte gjort det — om det bara varit en pojke i stället för en flicka. Men en flicka — en, som en dag skulle växa upp till en kvinna som hon, lida samma lidande och leva samma liv. Nej, hon ångrade ingenting. Hennes heta blod skulle flickan ha fått till arv, kanske något utspätt med faderns — men det var ju inte bättre. Och med det arvet sedan möta män, av samma slag som hon mött. En flicka av oäkta börd och med ett sådant arv — vilken man skonar väl henne? — — —

Hur hade hennes älskade gjort?

Hennes älskade — var fanns han nu manne? Satt han nu med sin »äkta» och fina fru i deras dyrbara hem och såg på, hur deras barn lekte fram sin lyckliga och sorgfria barndomstid? Medan hon låg härute i den kalla ladan med hans och sitt döda barn? Nej, vad tänkte hon på, det var ju natt — i sin varma, bekväma säng låg han ju — kanske med hustrun i sina armar. Hon hade också legat där i den bädden några gånger — då — medan hans hustru var borta vid en badort i ett annat land. Den där korta, lyckliga tiden, då hon nästan glömde, att hon bara var en stackars fattig tjänsteflicka, och att han, mannen, som lät henne glömma det — hade en hustru, som snart skulle komma hem. För att åter ta det som var hennes i besittning.

Hon hade kommit snart nog — hans hustru — och hon hade fått vakna ur sin glömska. Å, aldrig, aldrig skall hon glömma den där grymma dagen! Då hennes älskade kallade henne in i sitt rum för sista gången. Men, fastän de voro ensamma med varandra, alls icke var hennes älskade mer. Bara hennes husbonde var han — och en husbonde, som väntade hem sin hustru! Han hade icke sett upp på henne, då han talade, men desto mer hade hon sett på honom. Sett och sett — och försökt att fatta. Det hade hon ändå inte gjort — förrän långt efteråt. Till sist hade hon bara framstammat: »Men barnet — barnet, som jag skall få?»

»Ja, det kan ju inte hjälpas. Just därför måste du emellertid bort härifrån. Och titta förstår du. Pengar skall du få.»

Så hade hennes älskade talat till henne! Och ändå älskade hon honom. Sådana ord hade han haft åt henne — samme man, som så kort tid förut kysst henne med heta läppar och sett på henne med hungriga ögon. Och smekt hennes kinder och liknat dem vid persikor och kallat hennes hår för det rödaste guld!

Hon vansinniga hade trott, att han älskade henne! Och därför hade hon glömt, att det fans ett stort svalg mellan dem, som inte kunde fyllas ens av den hetaste kärlek, att han var hennes husbonde, som hade hustru och barn, som snart skulle komma hem. Vid Gud — för pengar skulle hon aldrig

ha glömt det. Hade hon varit fal, så hade hon sålt sig för längesedan, då till någon av de många som lockat — —

Hennes tankar gled åter till barnomens dagar. Hon mindes sin mor — och så porträttet på den rankiga byrån. Porträttet av hennes far, den kække unge officeren med de levnadsglada ögonen och den granna uniformen. Honom som hon var stolt över, så länge hon ingenting förstod, men förbannade, då hon blev gammal nog att begripa. Honom var det hon hade att tacka för allt ont, både för elden, som brände henne invärtes, och för att det var så omöjligt för henne att älska en grovarbetare, som skulle ha gjort henne till sin hustru och en hederlig människa. Hon hade alltid ryst tillbaka för grova och valkiga arbetsnåvar, tafatta rörelser och ett ovärdat språk — farsarvet inom henne gjorde henne omöjlig för den klass hon var hänvisad till.

Och så — hade de fina herrarna börjat komma. En efter en hade de uppenbarat sig och sökt snärja henne med granna ord och vackra talesätt. Hon var för god för sitt stånd; sade de, hennes händer voro inte ämnade till arbets händer och hennes mun inte att kyssas av bonddrängar. Nej, det visste hon ju också själv — så hade hon alltid känt det. Men hon hade ändå inte lyssnat till locktonerna — hon ville vara en hederlig flicka. Fastän farsarvet brände inom henne och gjorde frestelserna dubbelt svåra. Men hon mindes sin mor, och hon ville icke sluta som hon. Framför allt ville hon icke som hon skänka liv åt nya varelsor, som redan på förhand voro dömda till livets olycksbarn. Nej, hon ville icke.

Hon hade heller inte gjort det — förrän han kom — hennes älskade. Och då kunde hon ju icke annat än vad han begärde av henne.

Å, hur skulle hon ha kunnat det? Så enkelt hade det gått alltsammans — det kunde ju inte bli på annat sätt än det blev. Och nu — nu satt hon här med hans döda barn i famnen.

Och ändå ångrade hon ingenting.

Människorna skulle ju komma och gripa henne efter sina lagars bud. Det fingo de. Vad gjorde det henne? Allt var ju lika likgiltigt. Eftersom allt var slut.

Vad hon kände sig utmattad! Hennes lemmar voro som bly, och tankarna började gå i en underlig ringdans. Och barnet var så isande kallt! Det kylde rakt igenom henne, ända in i hjärtat trängde iskylan.

»Din lilla stackare, din lilla stackare», mumlade hon. »Nej, du skall inte behöva leva. Du skall slippa.» Åter trevade hennes händer om barnets hals, alldeles som nyss, åter bet hon ihop tänderna med samma förtvivlans kraft och försökte göra greppet. Så erinrade hon sig plötsligt, att det ju redan var gjort, barnet var dött, och hon hade ingenting kvar att göra. Bara vänta på dagsljuset och människorna.

Alan Wide.

Från arbetsfältet.

Från Oxelösund.

Med redaktionens tillåtelse vilja vi genom Morgonbris delgiva våra kamrater landet runt något om vår verksamhet på denna plats.

Klubben har under tiden från och med den 1 april 1909 till och med den 31 dec. samma år avhållit 14 ordinarie och 4 extra möten.

Utav de många diskussionsämnen som varit behandlade, må särskilt framhållas frågor rörande kvinnans politiska och kommunala rösträtt, samt därmed sammanhängande såsom: »Vilken ställning vi arbetarkvinnor böra intaga till de borgerliga rösträttsföreningarna?» m. fl.

Kooperationen har livligt diskuterats, och har därvid framhållits att densamma är en viktig gren i den socialdemokratiska arbetarrörelsen.

Flera sociala och nykterhetsfrågor ha varit före, och uttalanden har gjorts, som vittna om att medlemmarna har god kännedom och insikt i de socialdemokratiska idéerna.

Om klubbens verksamhet i övrigt må nämnas, att en mycket talrikt besökt föreläsning för kvinnor var anordnad den 12 april, med med. doktor Anna Klara Romanus-Alvén från Norrköping som föreläsare över ämnet: Sexuell hygien. På föranstaltande av klubben hölls den 15 aug. föredrag i Folkets park av hr K. V. Palmkvist här ifrån platsen.

Fester i det gröna har under sommaren varit anordnade, såväl enskilt som offentligt.

På kvinnodistriktskonferensen i Västerås den 11 juli representerades klubben av ett ombud.

I årets 1:sta-majdemonstration samt i alla de under storstrejken anordnade demonstrationerna har klubben med sin fana deltagit.

Under storstrejken överlämnade klubben 50 kronor ur sin kassa till nödhjälpen.

Den 28 november firade klubben minnet av sin tvååriga tillvaro, med fest och föredrag av fru Ruth Gustafson från Stockholm, över ämnet: »Lärdomar av årets strid, samt kvinnornas ställning till densamma.»

Klubben har även deltagit i anordnandet av en julotta.

Möten gemensamt med Nyköpings kvinnoklubb har avhållits, varvid flera för oss arbetarkvinnor viktiga frågor i politiska och sociala frågor ha dryftats. För övrigt har vid dessa möten, där kamrat- och samhörighetskänslan städse gjort sig gällande, den bästa stämning alltid varit rådande.

Angående agitationen i övrigt, må nämnas, att av tidningen Morgonbris har ett rätt stort antal exemplar av varje nummer hemtagits och försålts, såväl utom som inom klubben.

Inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 269: 58.

Till styrelse för innevarande år valdes till ordf. och sekr. efter fruarna Emelia Lundahl och Cornelia Lindholm, som båda undanbad sig återval, förutvarande v. ledamöter Edla Nilson och Elin Anderson, till kassör omvaldes fru Hilda Johansson samt nyvaldes fruarna Dina Fernström och Beda Palmkvist. Till revisorer valdes fruarna Anna Jonson, Maria Torén och Agnes Strömberg.

Medlemsantalet är för närvarande 38, ett litet fåtal av Oxelösunds många arbetarhustrur, men hoppas vi att medlemsantalet i fortsättningen kommer att ökas, och att våra nuvarande medlemmar stå fasta. Vi få ej tröttna i vårt arbete om motståndet någon gång synes stort, utan taga i med nya krafter, och göra vi det, då skall vårt arbete krönas med framgång.

Nu till sist vilja vi ställa en maning till Oxelösunds kvinnor, att mer än hittills gå in i vår klubb och hjälpa till att arbeta för våra idéer. Tro ej att kvinnorna därigenom försummar sin egentliga uppgift, *hemmet*; tvärtom skall den, som fattats av höga idéer och livsmål, med mera glädje fylla sina plikter, än den kvinna vars hela tankevärd är begränsad endast till hemmets område. Jag är också övertygad om att från de hem där både man och hustru lärt sig förstå socialdemokratiens idé, från dessa hem skall det ej utgå förrädare mot arbetarklassens frigörelsekamp. Vi måste lära oss förstå att blott genom enighet och sammanhållning skall vi nå det stora mål som vi alla, både män och kvinnor, sträva efter.

En hjärtlig kamrathälsning till kvinnoklubbarna landet runt från Oxelösunds soc.-dem. kvinnoklubb. E. N.

Brev från Furulund.

Då vi sista gången läto höra av oss i Morgonbris, lovade vi att snart återkomma och därför kan det nog vara på tiden nu att vi infria vårt löfte.

Kvinnoklubben här i Furulund går bra framåt, fast det nog finns många motståndare till densamma. Nästan vid varje möte kunna vi glädja oss åt någon ny medlem, och vad som är ännu mer glädjande, är att alla klubbens medlemmar äro stabila och intresserade kvinnor.

Lördagen den 15 jan. hade klubben anordnat faninvigningsfest samt till denna inbjudit sina respektive manliga kamrater att deltaga. Festen gick av stapeln på det mest angenäma sätt. Tal för fanan hölls av ett par av våra kommunmedlemmar, som i vackra ordalag tolkade kvinnans ställning inom arbetarrörelsen, samt huru vi nu, då vi hade eget samlingstecken, skulle veta att samla oss ännu mer, när det gällde att gå ut i någon demonstration e. d. Vidare ställdes uppmaning till kvinnorna, att nu när vi äga rättighet att rösta i de kommunala valen, självdeklarera för våra inkomster, så att vi vid varje tillfälle

kunna bistå våra manliga kamrater när det gäller de kommunala frågorna.

Efteråt förekom kaffedrickning, sång och musik, samt dans till långt ut på småtimmarna, där gamla och unga svängde om med varandra. Den bästa stämning var rådande på denna vår faninvigningsfest.

Fanan är av mörkrött ylle, med grön sidenkant och röd frans. På framsidan ser man kvinnan och den uppgående solen jämte ett par sammanknutna händer och med inskriptionen: »Furulunds Socialdemokratiska Kvinnoklubb. Bildad den 5 nov. 1907». Festen avslöts med kraftiga hurrarop för »vår fana röd till färgen».

Vill härmed sluta detta lilla brev med uppmaning till alla arbetarkvinnor landet runt att än livligare samla sig i våra kvinnoklubbar, där vi skola lära förstå och upplysa varandra, för att till sist nå målet, som vi alla eftersträva.

Framför hälsningar till klubbarna landet runt från Furulunds kvinnoklubb.

G—

Norrköpings kvinnoklubb

beslöt vid sitt senaste sammanträde att i gemenskap med Kooperativa kvinnogillet anordna ett större allmänt möte för kvinnor, då frågan om kvinnornas kommunala rösträtt skall utredas. Mötet kommer att hållas med det allra snaraste, och det är att hoppas, att kvinnorna taga detta tillfälle i akt. Ävenså kommer klubben framdeles efter bästa förmåga att vara hjälpsam med råd och dåd, då det gäller att upplysa nya kvinnliga kommunala väljare om, hur de böra gå tillväga, då de skola deklarerat o. s. v.

På viss förekommen anledning beslöt klubben enhälligt att göra följande uttalande: »Norrköpings kvinnoklubb erkänner sig vara den enda socialdemokratiska kvinnoorganisationen i Norrköping med närmaste omnejd, tillhörande Norrköpings arbetarekommun, men eljest arbetande såsom fristående förening med särskilt syfte att främja den arbetande kvinnans särintressen. Dess uppgift och mål är alltså att upplysa arbetarkvinnorna och samla dem i en gemensam politisk organisation för att de där skola lära sig att tillvarataga sina politiska och ekonomiska intressen. Enär klubbens arbete är så vittomfattande och stort, fordras det, att alla krafter här samlas, att resultatet måtte bli det bäst möjliga. In alltså alla arbetarkvinnor inom vår stad i Norrköpings kvinnoklubb.»

Motala kvinnoklubb

firade sin tvååriga årsfest söndagen den 14 november, med föredrag av frkn Julia Ström från Stockholm samt musik och deklamation. Festen var besökt av omkring ett hundratal personer som livligt applåderade det som bjöds. Ordf. föredrog en kort resumé över vad klubben under sitt andra verksamhetsår uträttat.

Klubben bildades den 19 nov. 1907, efter ett föredrag av fru Ruth Gustafson

från Stockholm, och har således den 19 november 1909 arbetat i två år. Över klubbens första arbetsår föredrogs berättelse vid förra årsfesten, som hölls den 15 november 1908.

Under året har klubben hållit 18 möten, varvid förekommit, förutom inre arbete, föreläsning, sång, diskussion m. m. Inkomster och utgifter har balanserat på 60 kronor. Klubben räknar till dato 36 medlemmar. Vidare har klubben anordnat en fest för de arbetslösa, som inbringade 56 kronor. Dessutom har på klubbens initiativ Stora biografen gjort en föreställning till förmån för de arbetslösa, och inbringade denna omkring 40 kronor.

Klubben deltog i årets 1:sta-maj-demonstration. Något vidare av intresse ha vi ej att anteckna, utan få vi uttala den förhoppningen, att kvinnoklubben skall gå framåt, och i sin mån bidra till att sprida upplysning, särskilt bland kvinnorna, om de socialdemokratiska idéerna, och därigenom påskynda förverkligandet av socialdemokratiska arbetarrörelsens stora mål: en rättvisare samhällsordning och mänsklighetens befrielse ur politiskt, andligt och ekonomiskt förtryck.

Ett gott nytt år önkas kvinnoklubbarna landet runt av Motala kvinnoklubb.

Selma F—n.

Till Morgonbris.

Vid sammanträde med Billesholms Kvinnoklubb den 9 januari, upplästes styrelse- och revisionsberättelser för 1909. Av desamma framgick, att klubben under året erhållit i medlemsavgifter kr. 96:30 och inträdesavgifter kr. 2:25. Bland utgifterna märkas: till arb.-kommunen kr. 34:50 och Skånska kvinnodistriktet kr. 10:—, betalt hyror för möten kr. 20:50, köpt inventarier för kr. 16:92.

Klubben har under året avhållit 20 sammanträden och 4 muntrationsmöten.

Bland talare som under året hållit föredrag i klubben, märkas fruarna Dalström, Vestdahl-Hansson och Agda Östlund m. fl. Klubben har under året arrangerat 3 fester och en skogsutfärd.

Under året har sålts 694 ex. Morgonbris. Vid årets slut hade klubben ett 60-tal godkända medlemmar.

Klubbens tillgångar vid årets slut utgjorde:

Kontant i kassan	10:50
Innestående i bank	100:—
Ränta därå	3:75
1 aktie i Billesh. Konsumtionsf.	10:—
5 andelar i Folkets Hus, Billesh.	50:—
Inventarier.....	16:92
Fana och standar	106:—
Summa kronor	297:17

Hälsningar till alla kamrater från klubben i Billesholm. Aug.

Från Ronneby.

»Skriv till Morgonbris!» var den uppmaning jag erhö, och jag tänkte: Vad skall man skriva om en liten stackare, som ännu ej fyllt år? Hon håller på

att lära sig taga de första stappande stegen, fast mycket försiktigt och varligt. Ungefär sådan är vår klubb, men vi tro ändå det är god början till ett långt, långt rikt liv.

Då jag, för ej så länge sedan, i ett meddelande i Morgonbris läste: »Vår klubb är liten, bara 88 medl.», tänkte jag: Skall detta kallas litet? Och jag brann av intresse, att vår klubb skulle kunna springa fatt, dessa duktiga, som nått så hög medlemssiffra. Nu tror vi gott om det nya året, ty vid vårt första möte i år under jan. ingick 4 medlemmar. Flera ha lovat komma, och jag hoppas kvinnorna står bakom sina ord.

Vi ha nu beslutat att i vår anordna en större fest, som avser att åstadkomma kraftig agitation för vår sak.

Sedan april i fjol, då fru Östlund på sin turné bildade vår klubb, ha vi utom våra ordinarie möten anordnat ett stort opinionsmöte i förbudsfrågan, med föredrag av fröken Anna Sterner, vari talarinnan kraftigt och entusiastiskt manade kvinnorna att oförtrutet kämpa för rusdryckernas utrotande från vårt fosterland. Mötet var besökt av omkring 400 personer, och resolution antogs. Vidare ha vi i höst haft ett trevligt samkväm, vartill vi inbjudit arbetarekommunen, men männen tyckas ej hava stort intresse för vår gemensamma strävan, ty endast ett fåtal kommo. Heder åt de få!

Härmed får vår rapport vara nog för denna gång och sändes eder alla hjärtliga hälsningar, särskilt fru Agda Östlund, vars önskan vi gå att förverkliga, och som drog det första strået.

R—a.

Minneslista.

Soc.-Dem. Kvinnokongr. Arbetsutskott. Verkställande utskottet, Stockholm.

Ordförande: Fru Ruth Gustafson, Hagagatan 18, IV ö. g.

Kassörskas: Fru Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B. I.

Utskottets medlemmar i landsorten.

Fru Anna Fredin, Malmberget.

Fru Signe Anderson, N. Kungsg. 27, Gävle. Fru Ugländ-Anderson, Östergötlands Folkblad, Norrköping.

Frkn Anna Ekberg, Kaptensgatan 19, Malmö.

Soc.-Dem. Kvinnoklubbar.

Ankarsrum: Fru Matilda Larsson, Nybygget

Asarum: Magda Johnsson, Nötabråne.

Arboga: Fru Lydia Olofson, Kupellgatan 43.

Arvika: Frkn Lydia Öberg, Hantverksq. 49.

Arlöf: Emma Eskilsson, Sockerfabriken.

Askersund: Fru Holm, nr 112.

Avesta: Fru Johanna Eriksson, Sägbo.

Billesholm: Thea Mårtensson.

Bjuv: Fru Kersti Månsson, Gruvan.

Boden: Fru Thyra Wikström, jägmästare Lindvalles gård.

Bomhus: Fru Hanna Bohman, Björnbo nr 6.

Borlänge—Domnarvet: Fru Gerda Forsström, Borlänge by 41.

Borås: Frkn Mattis Persson, Viskaberg.

Boxholm: Anna Svensson, Järnvägsstationen.

Charlottenberg: Frkn Krist. Guldbrandsson.

Deje: Fru Kristina Löf.

Ektorp: Fru Nelly Grönlund, Högåsen, Ektorp, Saltjö—Duvnäs.

Enköping: Elin Johansson, Kyrkogat. 13.

Eskilstuna: Fru Therese Olsson, Åsgat. 26.

Eslöv: Fru Ebba Hansson, Södergatan 17.

Falkenberg: Sofia Rylander, Kullen.

Forsbacka: Fru Johanna Jernström.

Forshaga—Klarafors: Fru Elvira Persson, Rom.

Frånö: Fru Signe Lundberg.

Furulund: Frkn Gerda Jönsson.

Gellivara: Signe Lundberg.

Grängesberg: Fru Paulina Brogren, Källfallet nr 9.

Gävle: Fru Signe Andersson, N. Kungsg. 27.

Göteborg: Fru Klara Verhage, Borgargat. 18, Olskroken.

Hagfors: Fru Lina Berg, Bruket.

Hallstahammar: Fru Augusta Sjöholm, Näs.

Hasslarp: Fru Olivia Olsson, Bagerifören.

Hälsingborg: Fru Kristina Johansson, Karl Kroksgatan 50.

Huvudsta: Fru Berggren, Folkets Hus.

Höganäs: Fru Kristina Engström.

Hörken: Fru Selma Berggren.

Kallinge: Syster Olsson.

Kalmar: Frkn Rhea Fürstenberg, Folkets Hus.

Karlshamn: Sofia Nilsson, Tekniska skolan.

Karlskrona: Hulda Henricsson, Blekinge Folkblad.

Karlstad: Fru Alma Norsell, Värmlands Folkblad.

Karlskoga: Fru Mina Uddenberg.

Katrineholm: Fru Elisabet Eriksson, Sandgatan 11.

Kiruna: Fru Hilda Lundkvist, Bostad 32.

Kjävlinge: Fru Vendla Vahlberg.

Kristianstad: Fru Alma Vesterberg, Långebro.

Kristinehamn: Frkn Emma Olsson, Olsberg.

Kvarnsvedea: Fru Anna Johansson, Folkets Hus.

Landskrona: Fru Ada Thuresson, N. In-fartsgatan 3.

Lessebo: Bertha Jönsson, Lessebo Bruk.

Lidköping: Anna Gustafsson, Grefhusq. 58.

Limhamn: Fru Olivia Sjölin, Sveavägen 87.

Linköping: Agnes Lind, Tanneforsgatan 8.

Lomma: Fru Augusta Olsson.

Ludvika: Fru Emma Hagström, Stationen.

Luleå: Nellie Nordström, Magasinsq. 23.

Lund: Fru Emma Hansson, Folkets Hus.

Lysekil: Alma Dalström, Kronberget 2.

Malmberget: Anna Tegman, Johannis 103.

Malmö: Fru Hanna Johansson, Bergsg. 35.

Marieberg: Fru Marta Frånberg.

Marieholm: Fru Hilma Nord.

Morgongåva: Fru Edla Sabel.

Motala: Fru Selma Franzen, Kanalbanken.

Munkfors: Fru Ruth Johansson.

Munksund: Fru Ida Grök.

Nautanen: Fru Ida Tanberg.

Norberg: Fru Alma Thorell, Kärrgruvan.

Norrköping: Fru Alma Hillerström, Slottsgatan 123.

Nyköping: Fru Ida Johansson, Repslagaregatan 27.

Ortviken: Frida Bäckström, Pettersvik, Sundsvall.

Oxelösund: Fru Edla Nilsson, Konsumtionsföreningen.

Persberg: Fru Lydia Näs.

Ramnäs: Fru Erika Lindblad.

Riksgränsen: Fru Dagny Hedgren.

Ronneby: Rebecka Svensson.

Skärvald: Frkn Ellen Ekberg.

Skromberga: Oliva Möllergren, Skromberga, Ekeby.

Slottsbron: Fru Anna Ekstam.

Smedjebacken: Fru Hanna Sikström, Gunnars.

Sprängsviken: Helma Selling.

Sparreholm: Fru Maria Fredholm.

Stockholm: Fru Anna Johansson, Dalagatan 52, II ö. g.

Stockholms södra: Fru Anna Ljungberg, Åsögatan 109 I.

Sundsvall: Fru Selma Uppgård, Storgatan 59 (C. P. Hedenström).

Surahammar: Frkn Olga Karlsson.

Svartösten: Matilda Espling.

Södra Nyhamn: Ida Kinell, Sundsvall.

Sölvesborg: Frida Holst, Skeppsbrogatan 44.

Tidaholm: Fru Helga Nord, N. Kungsvägen 38.

Tranås: Fru Josefina Lundblad, Fristad, Tranås Kvarn.

Trelleborg: Fru Math. Friberg, Folkets Hus.

Trollhättan: Selma Dahlöf, Juno 5.
 Uddevalla: Fru Ada Lind, Kämpegatan 6.
 Umeå: Fru Antonia Lundström.
 Vadstena: Fr. Nyblom, Dalströms skoaffär.
 Visby: Fru Anna Nilsson, Michaelsgat. 15.
 Vänersborg: Fru Hedvig Hägg, Gasverksgatan 25.
 Vännäs: Fru Lina Brandt.
 Västanfors: Fru Lina Asplund.
 Västervik: Fru Elin Nilsson, Jakobsгат. 8.
 Västerås: Fru Agnes Söderkvist, Stora gatan 66.
 Växiö: Fru Stina Nordin, Folkets Hus.
 Ystad: Johanna Sasseresson.
 Åby: Fru Elin Nyman, Kvarntorps Handelsförening.
 Åhus: Fru Thilda Westberg.
 Åstorp: Fru Maria Eriksson.
 Örebro: Fru Elisabet Karlsson, Slottsg. 28.
 Östersund: Fru Lotten Ödmark, Storgatan 27.

I händelse av fel i »Minneolistan» ombedes klubbarna att snarast möjligt till redaktionen insända rättelse & desamma.

Redovisningslistan införes i nästa n:r, och meddelas härmed att de kommissionärer som ej redovisat för till och med n:r 12 1909 till den 20 febr., komma då att genom sina namn i listan erinra om, att klubbarna och org. äro ekonomiskt ansvariga för sina kommissionärer.

Aktiebolaget

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.
 Kommendörsgatan 25.
 Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.

Depositions-Ränta } 5 proc.
 Kapitalräkn.-Ränta }
 Sparkasse-Ränta 4½ proc.

Kassafack fr. kr. 5 pr år.

Allm. Telefon 79 83.
 Riks " 50 69.

Aktiebolaget

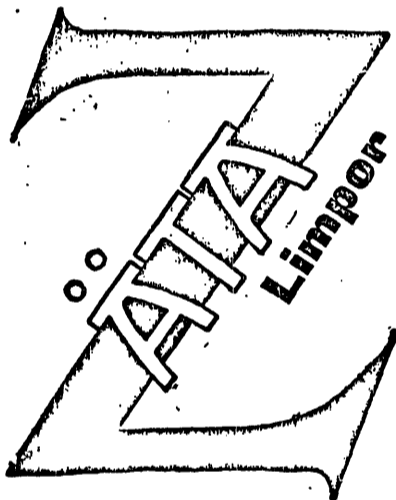
Gardin-Magasinet

Specialaffär för Gardiner och avpassade Mattor.

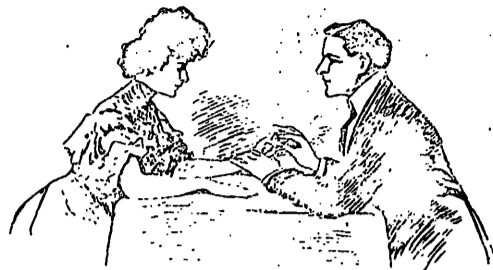
Stureplan 2. Stockholm.

Bland nutidsmänniskans förpliktelser mot anhöriga ingår Livförsäkring som en viktig faktor. Men för att det skall bli möjligt för de små i samhället att fylla denna förpliktelse, måste i det allra närmaste alla inbetalda avgifter tagas i anspråk för själva ändamålet och icke uppslukas av profitbungrande affärspekulanter. Detta eftersträfvansvärda mål nås genom att på förvaltningen tillämpa kooperativa principer.

Sveriges Praktiska Livförsäkringsförening, som just vilar på kooperativ och därjämte solid försäkringsteknisk grund meddelar därför liv- och kapitalförsäkring på billigaste villkor. Begär prospekt! Postadr.: Stockholm I. Kontor: Vasagatan 15-17.

äro bäst.

FÖRLOVNINGSRINGAR.

Av 23 karats guld:		Vardagsringar:	
För 3½ grams vikt	Kr. 11: 35	Av 20 karats guld utan	
5	16: 25	på och silver inuti, åtföljda av garantisedel på	
6	19: 50	10 års hållbarhet i dagligt bruk. för 5 kr.	
7	22: 75	Av brännförgyllt gulmetall för 1: 50.	
8	26: —	Duvringar av Lefrens i Filipstad fabrikt för 2 kr.	
9	29: 25		
10	32: 50		
11	35: 75		
12	39: —		

C. D. BÄCKSTRÖM, Guldsmed, Hornsg. 56 o. Upplandsg. 19 B, Stockholm.

Till landsorten mot postförskott.

Stort sortiment å

Damunderkläder, Blusliv o. Klädningar

Beställningar utföras fort och billigt!

Allm. Tel. 242 20133 ERIC VESTERBERG, Riks Tel. 40 39 6985
 40 Hantverkaregatan 40
 39 Hornsgatan 39
 STOCKHOLM.

DAMER!

På avbetalning

utan förhöjda priser

Beställda
Kappor,
Dräkter och
Kjolar.

Goda varor; moderata priser. Fördelaktiga betalningsvillkor. Humant bemötande. Vägjort arbete.

A. S. WAHLBERG,
 Tunnelgatan 17, I, Stockholm.

Ateljé Gustin,
 Fotografi- & Förstoringsateljé
 Drottninggatan 93. Rådmanngatan 61.
 Allm. telef. 230 83
 REKOMMENDERAS.

Förstklassigt arbete. Moderata pris.
 Föreningar och korporationer erhålla rabatt.

BJÖRNRINGEN

är elegant, svartar ej fingret, liknar fullständigt 23 karats guld och är oöverträffad i hållbarhet. Pris 2 kr.
 Lagt skyddat märke.

Finnes endast hos Guldsmed
 L. JENSEN, Tegnérsgatan 19, Stockholm.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinno-klubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 o. m.

För klubbarna att rekvirera:

Protokollsböcker ..... Kr. 1: — Stadgar ..... pr 100 st. Kr. 3: —
 Matriklar ..... » 2: 50 Medlemskort ... » » » » 2: —
 Kassaböcker ..... » 1: 50

Broschyer:

Arbetskvinnorna och socialismen. Av Fredrik Ström. Pris 10 öre.
 Kvinnor, skaffen Eder bildningens och sammanslutningens makt. Av Fredrik Ström (Gratisbroschyr).
 Morgonbris. Pris 10 öre.
 20 proc. lämnas å 10-öres broschyrer och å »Morgonbris».
 Nya broschyrer äro under arbete.

Rekvirera! Gör slut på den upplaga, som nu finnes inne! Sälj broschyren och »Morgonbris»!

Verkställande utskottet.

Adr.: Fru Ruth Gustafson, Haqagatan 18, IV, ö. g., Stockholm.

Insänd i dag

20 öre i frimärken till porto och Ni erhåller gratis prov å 15 sorters gott Kaffe i pris från 75 öre t. o. m. 1: 35 pr kg. Vid köp av hel bal om 60 å 70 kg. levereras kaffet fraktfritt vid Eder närmaste järnvägs- eller ångbåtsstation, mot efterkrav eller förskottslikvid. Minsta parti 10 kg. Om så önskas kan det erhållas av flera sorter isärvägt till samma pris och fraktfritt, blott partiet uppgår till 60 å 70 kg. Anmoda Edra vänner och grannar att bliva med om att köpa kaffe från

K. W. KARLBERG: Kontor och Lager Idungatan 5, Stockholm.
 Butiker Mästersamuelsgatan 11. Döbelnsgatan 44. Norrtullsgatan 24.